

Michał Bartnicki

Politechnika Śląska w Gliwicach
Wydział Organizacji i Zarządzania
Instytut Ekonomii i Informatyki
Michal.Bartnicki@polsl.pl

KONDYCJA FINANSOWA PODMIOTÓW SEKTORA USŁUG ZDROWOTNYCH I POMOCY SPOŁECZNEJ

Streszczenie: W ramach niniejszego artykułu zaprezentowano przeprowadzone badania kondycji finansowej podmiotów sektora usług zdrowotnych i pomocy społecznej na podstawie ich jakości portfela kredytowego oraz ich sytuacji ekonomiczno-finansowej. Kondycja finansowa badanych podmiotów w znaczącym stopniu uzależniona jest od rodzaju organu założycielskiego. Podmioty, których organem założycielskim są jednostki budżetowe, znacząco gorzej radzą sobie z obsługą swojego portfela kredytowego, w porównaniu do podmiotów należących do sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Słowa kluczowe: kondycja finansowa, ochrona zdrowia i opieka społeczna, jakość portfela kredytowego, sytuacja ekonomiczno-finansowa.

Wprowadzenie

Kondycja finansowa określa stan rentowności przedsiębiorstw i wynika z podejmowanych przez nie działań gospodarczych. Jednym z czynników wpływających na kondycję finansową jest poziom zadłużenia i zdolność do obsługi długu składających się na tzw. jakość portfela kredytowego. Jakość ta jest zatem przedmiotem oceny bankowej, w ramach prowadzonej przez banki działalności kredytowej [Popowska, Wąsowski, 2000; Wielgórska-Leszczyńska, 1995-1996).

Biorąc pod uwagę wskazany czynnik, dokonano próby określenia kondycji finansowej podmiotów sektora usług zdrowotnych i pomocy społecznej na podstawie informatycznych baz danych komercyjnego banku uniwersalnego dotyczących jakości portfela kredytowego klientów, m.in. rachunków bankowych.

Wyniki analizy przedstawiono na tle ogólnej działalności kredytowej prowadzonej przez banki.

Podmioty gospodarcze, w tym również działające w sektorze opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, klasyfikowane są przez banki do dwóch różnych segmentów klientów: segment klienta MSP (małe i średnie przedsiębiorstwa) oraz segment klienta korporacyjnego. W związku z tym w ramach pracy przeprowadzono analizę dwutorowo, oddzielnie dla obu wskazanych segmentów.

W obu grupach jako tło porównawcze wykorzystano bankową klasyfikację jakościową wszystkich rachunków z niezerowym saldem i klientów wchodzących w skład danego segmentu. Analizowano je wykorzystując ten sam algorytm postępowania składający się z następujących kroków:

1. Klasyfikacja należności.
2. Klasyfikacja podmiotów w segmencie.
3. Klasyfikacja kredytów w segmencie.
4. Podsumowanie dla segmentu.

1. Podział zbioru danych z wykorzystaniem Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)

W ramach badań analizowano podmioty i bankowe rachunki sklasyfikowane do odpowiednich klas Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) według obowiązujących przepisów¹. Wykorzystano dane w opisie rachunków bankowych dotyczące klasyfikacji PKD 2007. Dokonano usystematyzowanego podziału zbioru rodzajów działalności, jakie realizują podmioty gospodarcze zajmujące się opieką zdrowotną i pomocą społeczną (tabela 1). Dane o tych podmiotach PKD opisuje w sekcji Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Tabela 1. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Dział/Grupa	Nazwa grupowania
1	2
86	OPIEKA ZDROWOTNA
86.1	Działalność szpitali
86.2	Praktyka lekarska
86.9	Pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej
87	POMOC SPOŁECZNA Z ZAKWATEROWANIEM
87.1	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem zapewniająca opiekę pielęgniarstwa
87.2	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem dla osób z zaburzeniami psychicznymi

¹ Od 1 stycznia 2008 obowiązuje klasyfikacja PKD (zwana PKD 2007), która została wprowadzona rozporządzeniem w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) [rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r.].

cd. tabeli 1

1	2
87.3	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych
87.9	Pozostała pomoc społeczna z zakwaterowaniem
88	POMOC SPOŁECZNA BEZ ZAKWATEROWANIA
88.1	Pomoc społeczna bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych
88.9	Pozostała pomoc społeczna bez zakwaterowania

Źródło: Na podstawie [www 2].

2. Małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP)

2.1. Klasyfikacja należności

Banki dokonują klasyfikacji należności w zależności od terminowości spłaty kapitału i odsetek oraz sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika. Klasyfikacja wykorzystywana m.in. w segmencie MSP pozwala wyodrębnić następujące kategorie należności:

1. Niezagrożone:
 - Należności normalne.
 - Należności pod obserwacją.
2. Zagrożone:
 - Należności poniżej standardu.
 - Należności wątpliwe.
 - Należności stracone [Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r.; www 1].

Biorąc pod uwagę wskazaną klasyfikację należności dokonano przyporządkowania rachunków bankowych podmiotów segmentu MSP do poszczególnych klas. Danymi wejściowymi była baza 531 100 rachunków bankowych (tabela 2).

Tabela 2. Rachunki klientów segmentu MSP

Sytuacja	Liczba rachunków klientów segmentu małych i średnich przedsiębiorstw
Normalna	357 111
Pod obserwacją	128 222
Poniżej standardu	8 983
Wątpliwa	9 494
Stracona	27 290
Suma końcowa	531 100

2.2. Klasyfikacja podmiotów segmentu MSP

W pierwszej fazie badania usunięto z badanej bazy danych wszystkie rekordy dotyczące rachunków o saldach zerowych. Do dalszych badań wykorzystano 368 282 rekordów (rachunków) należących do 262 946 podmiotów analizowanego segmentu. Zgodnie z zasadami obowiązującymi w bankach komercyjnych, wszystkie rachunki danego klienta opisane są tą samą kategorią.

Tym sposobem uzyskano „tło”, które stało się bazą porównawczą dla badanej grupy podmiotów (tabela 3).

Tabela 3. Grupa porównawcza dla segmentu, MSP, podmioty gospodarcze z rachunkami o saldach niezerowych

Sytuacja	Liczba podmiotów	Udział
Normalna	180 791	68,76%
Pod obserwacją	76 859	29,23%
Poniżej standardu	2 196	0,84%
Wątpliwa	1 848	0,70%
Stracona	1 252	0,48%
Suma końcowa	262 946	100,00%

W kolejnym kroku na podstawie informacji w polu PKD 2007 zadano kwerendę wyszukującą podmioty, w których jako działalność podstawowa wykazane są wartości należące według PKD do sekcji Q (86, 87, 88), wyznaczając jednocześnie kategorie należności wyszukanych podmiotów.

W skład segmentu MSP w sekcji Q wchodzi takie podmioty, jak:

1. Prywatne i niepubliczne, przychodnie i gabinety lekarskie i stomatologiczne.
2. Gabinety rehabilitacyjne i terapeutyczne.
3. Prywatne laboratoria analiz medycznych.
4. Indywidualne praktyki pielęgniarskie i położnicze.
5. Placówki opiekuńczo-wychowawcze.
6. Prywatne domy opieki.

W tabeli 4 przedstawiono liczbę podmiotów sekcji Q z podziałem na sytuację ekonomiczno-finansową dłużnika.

Tabela 4. Badana grupa dla segmentu MSP, podmioty sekcji Q według PKD 2007

Sytuacja	Liczba podmiotów sekcji Q				Udział
	86	87	88	suma końcowa	suma końcowa
Normalna	3836	72	106	4014	73,19%
Pod obserwacją	1241	51	131	1423	25,95%
Poniżej standardu	25	1	1	27	0,49%
Wątpliwa	16	2		18	0,33%
Stracona	2			2	0,04%
Suma końcowa	5120	126	238	5484	100,00%

Na tym etapie badań stwierdzono, iż podmioty MSP sekcji Q stanowią 2,09% wszystkich badanych podmiotów. Zestawiając klasy należności można zauważyć, że podmioty sekcji Q są lepiej klasyfikowane aniżeli ogół badanych podmiotów, gdyż jedynie 0,86% podmiotów sekcji Q znajduje się w sytuacji zagrożonej w porównaniu do grupy porównawczej, gdzie wartość ta wynosi 2,01% (tabela 5).

Tabela 5. Badana grupa dla segmentu MSP, podmioty sekcji Q według PKD 2007

Sytuacja	Wszystkie podmioty	Podmioty – sekcja Q
Normalna i pod obserwacją	97,99%	99,14%
Zagrożona	2,01%	0,86%

2.3. Klasyfikacja kredytów segmentu MSP

Dokonano analizy jakości portfela kredytowego podmiotów sekcji Q wykorzystując do tego celu rachunki kredytowe (tabela 6).

Zbadano średnią wartość zadłużenia kredytowego zarówno wszystkich podmiotów, jak i badanej sekcji. Stwierdzono, iż średnie zadłużenie przypadające na rachunek kredytowy podmiotów należących do sekcji Q wynosi ponad 96 tys. PLN i jest znacznie większe niż średnie zadłużenie w rachunku kredytowym wszystkich badanych rachunków, które wynosi nieco ponad 54 tys. PLN.

Tabela 6. Rachunki kredytowe segment MSP

Wyszczególnienie	Liczba rachunków kredytowych	Średnie saldo
Wszystkie rachunki	99 978	-54 431
Rachunki sekcji Q	2 751	-96 271
Udział sekcji Q	2,75%	-

Następnie zestawiono rachunki kredytowe uwzględniając klasy ryzyka kredytowego w obu badanych grupach. W tym wypadku można zauważyć znacznie lepszą sytuację kredytów należących do podmiotów sekcji Q, niż sytuacja wszystkich badanych rachunków kredytowych. Jedynie 6,49% kredytów należących do sekcji Q kwalifikowanych jest jako zagrożone w porównaniu do 11,26% zagrożonych w grupie porównawczej (tabela 7).

Tabela 7. Sytuacja rachunków kredytowych segmentu MSP

Sytuacja	Wszystkie rachunki	Rachunki sekcji Q
Normalna i pod obserwacją	88,74%	93,51%
Zagrożona	11,26%	6,49%
Suma końcowa	100,00%	100,00%

2.4. Podsumowanie dla segmentu MSP

Podsumowując analizę kooperacji podmiotów sekcji Q należących do segmentu MSP można wysnuć wnioski, iż z punktu widzenia banków komercyjnych, współpraca ta jest obdarzona mniejszym ryzykiem operacyjnym niepowodzenia niż z grupą porównawczą, którą jest pełna gama podmiotów działających na rynku. Podmioty sekcji Q mają przeciętnie większe zadłużenie od grupy porównawczej, ale lepiej radzą sobie ze swoimi zobowiązaniami kredytowymi.

Rekomendacja wystawiona przez banki, może być przesłanką do podjęcia współpracy z ocenianymi jednostkami przez podmioty trzecie.

3. Rynek korporacyjny

3.1. Klasyfikacja należności

Bankowa metodyka oceny przedsiębiorstw należących do segmentu korporacyjnego określa szczegółowo tryb postępowania przy dokonywaniu oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorców prowadzących księgi rachunkowe zgodnie z ustawą o rachunkowości [ustawa z dnia 29 września 1994 r.]. Ocena ma na celu określenie ryzyka kredytowego banku związanego z finansowaniem przedsiębiorców.

Ocena przeprowadzana jest w oparciu o następujące źródła informacji:

1. Roczne sprawozdania finansowe.
2. Rachunek zysków i strat.
3. Zestawienie wybranych pozycji bilansu według stanu na koniec okresu bieżącego.
4. Rachunek przepływów finansowych.
5. Analityczne sprawozdania finansowe sporządzone dla okresów prognozowanych.
6. Dane uzupełniające do bilansu.
7. Analizy branżowe.
8. Inne opinie i raporty z badań sprawozdań finansowych.

Ocena wyrażona jest w postaci ratingu klienta. Rating klienta wyraża się w postaci jednej z ośmiu klas ratingowych oznaczonych wielkimi literami, przy czym w zależności od ryzyka niewykonania zadania ustala się:

1. Siedem klas klientów wykonujących zobowiązania:
 - A – pierwszorzędna.
 - B – bardzo dobra.
 - C – dobra.
 - D – zadowalająca.

- E – przeciętna.
 F – akceptowalna.
 G – słaba.

2. Klasę klientów niewykonujących zobowiązań (H – zła).

W ramach analizy segmentu korporacyjnego danymi wejściowymi było 207 934 rachunków należących do klientów sklasyfikowanych według wewnątrzbankowego ratingu klienta (tabela 8).

Tabela 8. Rachunki klientów segmentu korporacyjnego

RATING	Liczba rachunków klientów segmentu małych i średnich przedsiębiorstw
A – PIERWSZORZĘDNA	5 717
B – BARDZO DOBRA	78 964
C – DOBRA	63 265
D – ZADOWALAJĄCA	7 705
E – PRZECIĘTNA	6 840
F – AKCEPTOWALNA	39 901
G – SŁABA	2 558
H – ZŁA	2 984
Suma końcowa	207 934

3.2. Klasyfikacja podmiotów segmentu rynku korporacyjnego

W pierwszej fazie badania usunięto z bazy danych wszystkie rekordy dotyczące rachunków o saldach zerowych. Do dalszych badań wykorzystano 123 836 rekordów (rachunków) należących do 11 153 podmiotów tego segmentu. Zgodnie z zasadami obowiązującymi w bankach komercyjnych, wszystkie rachunki danego klienta opisane są tą samą kategorią.

Uzyskano tym sposobem „tło”, które stało się bazą porównawczą dla badanej grupy podmiotów (tabela 9).

Tabela 9. Grupa porównawcza dla segmentu rynku korporacyjnego, podmioty gospodarcze z rachunkami o saldach niezerowych

Rating	Liczba podmiotów	Udział
A – PIERWSZORZĘDNA	788	7,07%
B – BARDZO DOBRA	3406	30,54%
C – DOBRA	2644	23,71%
D – ZADOWALAJĄCA	1233	11,06%
E – PRZECIĘTNA	1040	9,32%
F – AKCEPTOWALNA	1179	10,57%
G – SŁABA	331	2,97%
H – ZŁA	532	4,77%
Suma końcowa	11153	100,00%

W kolejnym kroku, na podstawie informacji w polu PKD 2007, zadano kwerendę wyszukującą podmioty, w których jako działalność podstawowa wy-

kazane są wartości należące według PKD do sekcji Q (86, 87, 88), wyznaczając jednocześnie kategorie należności wyszukanych podmiotów (tabela 10).

Tabela 10. Badana grupa dla segmentu rynku korporacyjnego, podmioty sekcji Q według PKD 2007

Rating	86	87	88	Razem	Udział
A – PIERWSZORZĘDNA	9	1	10	20	5,56%
B – BARDZO DOBRA	98	42	58	198	55,00%
C – DOBRA	37	2	31	70	19,44%
D – ZADOWALAJĄCA	11	1		12	3,33%
E – PRZECIĘTNA	11	1		12	3,33%
F – AKCEPTOWALNA	25	1		26	7,22%
G – SŁABA	10			10	2,78%
H – ZŁA	12			12	3,33%
Suma końcowa	213	48	99	360	100,00%

W skład przedmiotowego segmentu w sekcji Q wchodzi takie podmioty, jak:

1. Miejskie i gminne zespoły opieki zdrowotnej.
2. Samodzielne publiczne zespoły opieki zdrowotnej.
3. Szpitale miejskie, gminne i wojewódzkie.
4. Miejskie i gminne zespoły pomocy społecznej.

Na tym etapie badań stwierdzono, iż podmioty rynku korporacyjnego sekcji Q stanowią 3,23% wszystkich badanych podmiotów. Zestawiając klasy należności można zauważyć, że podmioty sekcji Q są nieznacznie lepiej klasyfikowane aniżeli ogół badanych podmiotów, gdyż 3,33% podmiotów sekcji Q znajduje się w sytuacji złej w porównaniu do grupy porównawczej, gdzie wartość ta wynosi 4,77% (tabela 11).

Tabela 11. Badana grupa dla segmentu rynku korporacyjnego, podmioty sekcji Q według PKD 2007

Rating	Wszystkie podmioty	Podmioty – sekcja Q
A – PIERWSZORZĘDNA	7,07%	5,56%
B – BARDZO DOBRA	30,54%	55,00%
C – DOBRA	23,71%	19,44%
D – ZADOWALAJĄCA	11,06%	3,33%
E – PRZECIĘTNA	9,32%	3,33%
F – AKCEPTOWALNA	10,57%	7,22%
G – SŁABA	2,97%	2,78%
H – ZŁA	4,77%	3,33%
Suma końcowa	100,00%	100,00%

3.3. Klasyfikacja kredytów segmentu rynku korporacyjnego

Dokonano analizy jakości portfela kredytowego podmiotów sekcji Q wykorzystując do tego rachunki kredytowe. Zbadano średnią wartość zadłużenia kre-

dytowego zarówno wszystkich podmiotów, jak i badanej sekcji. Stwierdzono, iż średnie zadłużenie przypadające na rachunek kredytowy podmiotów należących do sekcji Q wynosi niespełna 1,9 mln PLN i jest znacznie niższe niż średnie zadłużenie w rachunku kredytowym wszystkich badanych rachunków, które wynosi nieco ponad 3,4 mln PLN (tabela 12).

Tabela 12. Rachunki kredytowe – segment rynku korporacyjnego

Wyszczególnienie	Liczba rachunków kredytowych	Średnie saldo
Wszystkie rachunki	27 436	-3 438 752
Rachunki sekcji Q	92	-1 884 124
Udział sekcji Q	0,34%	-

Następnie zestawiono rachunki kredytowe uwzględniając klasy ryzyka kredytowego w obu badanych grupach. W tym wypadku można zauważyć diametralnie inną sytuację niż miało to miejsce w segmencie MSP. Kredyty należące do podmiotów rynku korporacyjnego sekcji Q są w znacząco gorszej sytuacji aniżeli sytuacja grupy porównawczej. Prawie 12% kredytów należących do sekcji Q kwalifikowanych jest jako złe w porównaniu do tylko 3,8% w grupie porównawczej.

Tabela 13. Sytuacja rachunków kredytowych segmentu rynku korporacyjnego

Rating	Wszystkie podmioty	Podmioty – sekcja Q
A – PIERWSZORZĘDNA	1,33%	0,00%
B – BARDZO DOBRA	2,76%	8,70%
C – DOBRA	4,05%	16,30%
D – ZADOWALAJĄCA	6,51%	11,96%
E – PRZECIĘTNA	6,50%	10,87%
F – AKCEPTOWALNA	72,61%	22,83%
G – SŁABA	2,45%	17,39%
H – ZŁA	3,80%	11,96%
Suma końcowa	100,00%	100,00%

3.4. Podsumowanie dla segmentu rynku korporacyjnego

Podsumowując analizę kooperacji podmiotów sekcji Q należących do segmentu rynku korporacyjnego można stwierdzić, iż z punktu widzenia banków komercyjnych, współpraca ta jest obdarzona znacząco większym ryzykiem operacyjnym niepowodzenia niż z grupą porównawczą, którą jest pełna gama podmiotów działających na rynku. Podmioty sekcji Q mają przeciętnie niższe zadłużenie od grupy porównawczej, ale znacząco gorzej radzą sobie ze swoimi zobowiązaniami kredytowymi.

Rekomendacja wystawiona przez banki, może być przesłanką do podjęcia współpracy z ocenianymi jednostkami przez podmioty trzecie.

Podsumowanie

Wykorzystując bankowe bazy danych można przeprowadzić analizę kondycji finansowej wybranej sekcji gospodarki kraju. Zestawiając wynik zaprezentowanych badań można zauważyć, że mówiąc o kondycji finansowej sektora zajmującego się służbą zdrowia i opieką społeczną należy rozróżniać przynależność do segmentu biznesowego. W znakomitej większości jest ona uzależniona od rodzaju organu założycielskiego. Jednostki, których organem założycielskim są jednostki budżetowe, takie jak urzędy miast, gmin czy urzędy wojewódzkie, klasyfikowane są do segmentu korporacyjnego. Jednostki, których właścicielem są podmioty pozabudżetowe, klasyfikowane są do segmentu MSP. Jak widać, typ nadzoru właścicielskiego ma decydujący wpływ na kondycję badanych podmiotów. Podmioty korporacyjne znacząco gorzej radzą sobie z obsługą swojego portfela kredytowego, a co za tym idzie ich kondycja finansowa jest wyraźnie gorsza aniżeli grupy porównawczej. Odmienna sytuacja ma miejsce w segmencie MSP. W tym wypadku jednostki badanej sekcji bardzo dobrze radzą sobie z obsługą swoich zobowiązań kredytowych, a co za tym idzie ich kondycja finansowa jest lepsza niż grupy porównawczej. Dodatkowo zobowiązania kredytowe jednostek segmentu korporacyjnego są znacząco większe niż segmentu MSP.

Wydaje się być zasadnym prowadzenie działań zmierzających do jak najszybszego zwiększenia stopnia prywatyzacji podmiotów, które są klasyfikowane w ramach PKD do sekcji Q. Autor pozwala sobie na stwierdzenie, iż pod kontrolą budżetową powinny pozostać jedynie jednostki wysokospecjalistyczne i kliniczne, przy czym należy zmienić dotychczasowy (NFZ) model finansowania tych jednostek.

Literatura

- Popowska E., Wąsowski W. (2000), *Rachunkowość bankowa*, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa.
- Wielgórka-Leszczynska J. (1995-1996), *Rachunkowość w banku komercyjnym*, Kwantum, Warszawa.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), Dz.U. 2007, Nr 251, poz. 1885.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków, Dz.U. 2008, Nr 235, poz. 1589.
- Ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 2009 r., Nr 152, poz. 1223 ze zm.
- [www 1] <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20082351589> (dostęp: 6.09.2012).
- [www 2] http://www.stat.gov.pl/klasyfikacje/pkd_07/pdf/3_PKD-2007-wyjasnienia.pdf (dostęp: 6.09.2012).

**FINANCIAL CONDITION OF ENTITIES IN THE SECTOR
OF HEALTH SERVICES AND SOCIAL ASSISTANCE**

Summary: Financial condition of examined entities depends of a type of founding body. The companies from the research group, for which the budgetary units are the founding body, cope with servicing credit portfolio significantly worse, and thus their financial condition is clearly inferior to the entities from the comparison group. The companies from the research group, which owners are off-budget units, cope with servicing credit obligations very good, and thus their financial condition is better than the comparison group.

Keywords: financial condition, health care and social care, credit portfolio quality, economic and financial situation.